

Quốc hội Việt Nam đang đại diện cho ai?

Quốc hội ở một Việt Nam dân chủ sẽ trông như thế nào?

Đảng Cộng sản kiểm soát bầu cử Quốc hội Việt Nam như thế nào?

Luật Khoa tạp chí là một dự án của Sáng kiến Pháp lý Việt Nam (Legal Initiatives for Vietnam), một tổ chức phi lợi nhuận đăng ký ở California, Hoa Kỳ theo quy chế 501(c)(3).

Địa chỉ đăng ký tại Hoa Kỳ: 1520 E. Covell Suite B5 - 426, Davis, CA 95616.

Văn phòng chính: Đà Bắc, Đà Loan.

Tổng biên tập: Trịnh Hữu Long.
Ban biên tập: Trần Quỳnh Vi,
Phạm Đoàn Trang.

Mọi thắc mắc, góp ý xin gửi về:
docgia@mail.luatkhoa.com

© Từ 2014

Luật Khoa tạp chí

Số tháng Hai, 2026

Phát hành ngày 26/2/2026.

Khổ báo in: 16 cm (rộng) x 24 cm (cao)

Phiên bản PDF và EPUB của Luật Khoa tạp chí nằm trong các gói “Member” (\$2/tháng) và “Supporter” (\$5/tháng) trên www.luatkhoa.com.

Luật Khoa là tạp chí phi lợi nhuận. Toàn bộ doanh thu được tái đầu tư để phát triển tạp chí.

Lời tòa soạn

Giấc ngủ... nghị trường

*“Ai biết hôn tôi say mộng ảo
Ý thu góp lại cân tình xuân?
Có một người nghèo không biết Tết
Mang li chiếc áo độ thu tàn!”*

Chế Lan Viên

Quý độc giả thân mến,

Cái Tết Bính Ngọ 2026 đã đến rồi đi trong dáng vẻ dường như lặng lẽ, mờ nhạt hơn mọi năm.

Đọc những khu chợ Tết, khó lòng bắt gặp cảnh tượng hối hả, chen chúc, tất bật của nhiều năm trước. Người dân ngày càng dè sẻn chi tiêu, đến nỗi báo, đài phải liên tục dùng những từ ngữ như “âm đạm”, “dè dặt”, “sức mua chậm” để mô tả không khí mua sắm của người dân trong “cao điểm tiêu dùng” đợt Tết vừa qua.

Có khi chẳng phải người ta không mặn mà với Tết, mà chỉ vì bữa cơm ngày Tết trở nên bớt mặn mà, tươm tất, giữa thời buổi “người khôn, của khó”, khiến ai nấy phải “thắt lưng buộc bụng”.

Năm 2025 đã khép lại sau chuỗi dài của những trận bão, lũ lịch sử, vất kiệt sức người sức của của biết bao người dân. Kèm theo đó là đồng lương tăng chậm, giá nhà ở, điện nước leo thang, thị trường lao động đối diện với cuộc đố

bộ, cạnh tranh của AI... dẫn đến việc kiếm ra đồng tiền ngày càng khó nhọc.

Bức tranh kinh tế ấy hoàn toàn trái ngược với những tuyên bố rinh rang của các lãnh đạo đảng và nhà nước, về thành tựu tăng trưởng GDP đạt trên 8% trong năm 2025, về thặng dư thương mại với Mỹ lập kỷ lục, về hứa hẹn tăng trưởng GDP hằng năm vượt 10% kể từ năm 2026, về viễn cảnh thu nhập bình quân đầu người đạt 5.400 USD trong năm 2030...

Việc đặt ra những mục tiêu lớn lao có thể là chỉ dấu cho lòng quyết tâm, tham vọng, và tạo lập bộ đỡ niềm tin cũng như nguồn động lực cho toàn hệ thống ra sức phấn đấu. Thế nhưng, mấu chốt để hoàn thành những mục tiêu to lớn vẫn nằm ở năng lực, bản lĩnh của những nhà hoạch định chính sách và những người nắm giữ trách nhiệm quan trọng trong việc triển khai.

Những cá nhân ấy có năng lực ra sao và đã, đang làm việc như thế nào? Có tạo được niềm tin cho nhân dân? Câu chuyện sau đây, diễn ra trong tháng Hai vừa qua, có thể là một phản ánh sinh động.

Trước Tết không lâu, tháng 2/2026 đã khởi đầu bằng khung cảnh nhiều doanh nghiệp và thương hộ chìm trong cơn lao đao, chật vật, không ít người rơi vào cảnh mất Tết. Nguyên do đến từ Nghị định 46/2026, văn bản được Chính phủ ban hành và áp dụng một cách thần tốc. Thiếu hướng dẫn và đo lường tác động cụ thể, những điểm thay đổi chóng vánh của nghị định đã khiến không chỉ doanh nghiệp mà nhiều cơ quan nhà nước cũng không kịp trở tay.

Khung cảnh lúng túng, hoang mang bao trùm khắp các cấp chính quyền, từ trung ương đến cửa khẩu. Dù một mục khẳng định nghị định được ban hành “phù hợp”, Chính phủ vẫn không ngừng xoay sở, tìm cách “gỡ vướng”, trước làn sóng bức xúc của dư luận. Thế nhưng, kết quả dễ đoán, thiệt hại từ sự cố “gặp vướng” này gần như chỉ mình người dân phải gánh chịu, khi hàng ngàn phương tiện chờ nông sản - mặt hàng dễ hư hỏng - ứ đọng nơi các cửa khẩu suốt chục ngày liền. Biết bao doanh nghiệp, thương hộ đối diện nguy cơ mất trắng, thậm chí vỡ nợ.

*“Ai làm cho bể kia đầy
Cho sông kia cạn,
cho gậy cò con?”*

Trước những sự kiện gây nên thiệt hại lớn, tác động rộng như vậy, câu hỏi “ai chịu trách nhiệm” không thể không được đặt ra, và buộc phải đặt ra để... trấn an dư luận. Thế nhưng, đặt ra quyết liệt thế nào, truy cứu sát sao đến đâu, là chuyện mà chỉ người trong cuộc mới rõ, và chỉ người cầm trịch mới có quyền.

Nghị định 46 đã phải tạm hoãn thực thi sau 10 ngày Chính phủ ban hành, áp dụng, và cật lực “vá lỗi”. Nhưng điều đáng nói, quyết định tạm hoãn ấy chủ yếu đến từ áp lực của dư luận, bao gồm người dân, giới doanh nghiệp lẫn chuyên gia, hơn là áp lực từ một cơ quan có quyền giám sát Chính phủ như là Quốc hội.

Quốc hội, giữa cơn nước sôi lửa bỏng ấy, chỉ bày tỏ sự đồng tình với việc Chính phủ ban hành nghị định này, cho đó là “phù hợp”, đồng thời nhắc nhở Chính phủ “rút kinh nghiệm”. Tình huống đó khiến không ít người phải thắc mắc: rốt cuộc Quốc hội có vai trò gì và có đang làm đúng vai trò của mình?

Danh từ “nghị gạt” từ lâu đã được dư luận dùng để châm biếm hình ảnh những đại biểu Quốc hội, những người đại diện của nhân dân, thân nhiên ngủ gật giữa nghị trường. Giấc ngủ vài phút

hay vài giờ của họ đã đổi lấy giấc ngủ ngàn thu của niềm tin và sự kỳ vọng mà người dân đặt vào Quốc hội. Bởi lẽ, họ - những đại biểu - sẽ đại diện thế nào cho nhân dân, khi sự tham gia của họ giữa chốn nghị trường còn không thực chất và thực lòng?

Được hiến định là “cơ quan quyền lực nhà nước cao nhất”, là “cơ quan đại biểu cao nhất của Nhân dân”, thế nhưng khi nhân dân bức xúc với nghị định của Chính phủ thì Quốc hội vẫn tán đồng Chính phủ, khi Chính phủ đặt Quốc hội vào thế đã rồi trong quy trình làm luật thì người đứng đầu Quốc hội chỉ biết than thở rằng Quốc hội “có phải Tề thiên đại thánh đâu!”

Đây là chưa kể Quốc hội, vô tình hay hữu ý, còn tiếp tay, tạo điều kiện cho Chính phủ dễ dàng đánh úp và gạt người dân qua bên lề của tiến trình lập pháp, lập quy.

Luật Ban hành Văn bản Quy phạm Pháp luật (sửa đổi) được Quốc hội ban hành năm vừa rồi đã rút ngắn đáng kể thời gian lấy ý kiến của nhân dân khi làm luật, chỉ còn một phần ba đối với thủ tục thông thường và một phần sáu đối với thủ tục rút gọn, thậm chí còn cho phép không cần lấy ý kiến nhân dân với văn bản được xem là “trường hợp đặc biệt”.

Cũng trong năm 2025, Quốc hội trao cho Chính phủ quyền ban hành nghị quyết

để sửa luật mà không cần thông qua Quốc hội. Đó chính là cơ sở để Bộ Công an trình Chính phủ thông qua dự thảo nghị quyết về chấm điểm, xếp hạng công dân, cho đây là “vấn đề cấp bách, quan trọng”, nên không thể chờ Quốc hội.

Giấc ngủ nghị trường, phải chăng không chỉ đơn thuần là những phút ngủ quên trên bàn họp của những đại biểu - nghị gạt. Giấc ngủ nghị trường, đúng hơn, là cơn mê dài, là cơn say giấc của Quốc hội, say đến độ lãng quên vai trò thực sự của chính mình, đến nỗi từ bỏ hoặc phớt lờ thẩm quyền mà hiến pháp đã trao.

Để rồi, đến tận năm 2026 này, năm kỷ niệm 80 năm kỳ bầu cử quốc hội đầu tiên trong lịch sử Việt Nam, nhân dân nước Việt vẫn phải bàng hoàng tự hỏi: rốt cuộc thì Quốc hội đại diện cho ai?

**Ban Biên tập
Luật Khoa tạp chí**

Mục lục

Tâm điểm

8 Lê Sáng
Nghị định 46:
Sau gần 10 ngày “bàn làm”
đã phải “bàn lùi” đến
ngày 15/4

10 Trường An
Quốc hội ở đâu khi
Nghị định 46 gây
bức xúc dư luận?

16 Hoàng Mai
Quốc hội Việt Nam
đang đại diện cho ai?

Chính trị

21 Thúc Kháng
Đại hội Đảng kết thúc,
tiếp theo là gì?

24 Hạo Nam
Tổng Bí thư Tô Lâm liệu
có thể kiêm thêm chức vụ
chủ tịch nước?

30 Thúc Kháng
Bộ Chính trị: Chưa tới
20 người nhưng định hình
đời sống của 100 triệu dân

34 Trường An
Vài điều bạn cần biết
về vị trí thường trực
Ban Bí thư

38 Hoàng Mai
Đảng Cộng sản kiểm soát
bầu cử Quốc hội Việt Nam
như thế nào?

42 Hoàng Dạ Lan
Quốc hội ở một Việt Nam
dân chủ sẽ trông
như thế nào?

Pháp luật

49 Ngọc Mai
Biểu tình, đi bão, hay
gây rối trật tự công cộng –
Kỳ 1: Tiếp cận từ quyền
tự do ngôn luận

53 Ngọc Mai
Biểu tình, đi bão, hay
gây rối trật tự công cộng –
Kỳ 2: Nhà nước có đang
thiên vị các ngôn luận?

56 Thiên Di
Biệt giam ở Việt Nam:
Hình phạt trong lòng
hình phạt

Quan điểm

62 Đan Thanh
“Đi bão” và biểu tình:
Tiêu chuẩn kép và
tinh thần dân tộc

65 Thúc Kháng
Việt Nam có khả năng
xây ra cách mạng màu
không?

69 Thúc Kháng
Kiểu hối:
dòng tiền chính quyền
luôn trông chờ từ
“khúc ruột ngàn dặm”

72 Hạo Nam
Máy bay huấn luyện
Yak-130 rơi ở Đắk Lắk:
Thêm một sự cố liên quan
đến khí tài quân sự
nhập khẩu từ Nga

Dân sinh

78 Hiếu Mạnh
Tiền sấm Tết:
Thịt lợn đang “đè” ví
người dân như thế nào?

Đọc sách cùng Đoàn Trang

84 Bào La
“Những lá thư xa nhà” của
Trần Huỳnh Duy Thức:
chiêm nghiệm nhân sinh
từ sau song sắt

87 Thanh Anh
“Chúng tôi ăn rừng”:
Nhật ký điền dã và
giới hạn của cái nhìn
trung lập

TÂM ĐIỂM

NGHỊ ĐỊNH 46

Sau gần 10 ngày “bàn làm” đã phải “bàn lùi” đến ngày 15/4

Tác giả: Lê Sáng

Bài được đăng lần đầu trên luatkhoa.com vào 5/2/2026

Sau gần 10 ngày ban hành và thực thi, Nghị định 46/2026 bị tạm ngưng hiệu lực cho đến hết ngày 15/4/2026.

Theo dòng sự kiện: Đầu giờ chiều 5/2, *Báo Điện tử Chính phủ* đã đăng tải Nghị quyết số 09/2026 về việc tạm ngưng hiệu lực và điều chỉnh thời hạn áp dụng Nghị định số 46/2026 và Nghị quyết số 66.13/2026. Nghị quyết này được ban hành vào ngày 4/2 và có hiệu lực ngay lập tức.

- Theo đó, Chính phủ quyết nghị tạm ngưng hiệu lực áp dụng Nghị định số 46/2026 và Nghị quyết số 66.13/2026 cho đến hết ngày 15/4/2026, các văn bản này sẽ tiếp tục có hiệu lực từ ngày 16/4/2026.

Chính phủ cũng đề nghị các bộ ngành liên quan, bao gồm Bộ Y tế, Bộ Nông nghiệp và Môi trường, Bộ Công Thương, Bộ Tài chính, Ủy ban nhân dân các cấp có trách nhiệm

chuẩn bị “đầy đủ các điều kiện cần thiết thực hiện” hai văn bản trên trước ngày 16/4/2026.

- Trong thời gian tạm ngưng hiệu lực hai văn bản trên, các cơ quan nhà nước sẽ áp dụng Nghị định 15/2018 – nghị định từng bị thay thế bởi Nghị định 46/2026 từ ngày 26/1.

Điều chưa tỏ:

- Nghị quyết số 09/2026 nêu trên được ban hành và có hiệu lực vào ngày 4/2 nhưng phải đến chiều 5/2 báo chí nhà nước mới công bố văn bản này.
- Nội dung nghị quyết trên giống với dự thảo được bà Vũ Kim Hạnh – chủ tịch Hiệp hội Doanh nghiệp Hàng Việt Nam chất lượng cao – đăng tải trên trang Facebook cá nhân vào tối 4/2.

Bối cảnh: Tại phiên họp thường kỳ của Chính phủ vào chiều 4/2, Thủ tướng Phạm Minh Chính đã đưa ra những

chỉ đạo nhằm giải quyết những vấn đề đang gây bức xúc xoay quanh Nghị định 46/2026.

- Trong đó, ông Chính yêu cầu Phó Thủ tướng Lê Thành Long chủ trì họp với các bộ, ngành, cơ quan để xây dựng nghị quyết tháo gỡ các vấn đề phát sinh trong thi hành Nghị định 46. Sau đó, nghị quyết này phải trình Chính phủ ban hành ngay trong ngày 4/2.

- Đồng thời, ông Chính lên tiếng chấn chỉnh việc điều hành theo kiểu “giật cục”, nhấn mạnh ban hành văn bản luật phải có thời gian, điều khoản chuyển tiếp.

- Chiều tối cùng ngày, Bộ Y tế có tờ trình đề xuất tạm ngưng hiệu lực và điều chỉnh thời hạn áp dụng Nghị định số 46/2026 và Nghị quyết số 66.13/2026. Nhưng đến trưa ngày 5/2, báo chí nhà nước mới đăng tải thông tin này.

Toàn cảnh: Ngày 26/1, Chính phủ ban hành Nghị định số 46/2026/NĐ-CP “quy định chi tiết thi hành một số điều và biện pháp để tổ chức, hướng dẫn thi hành Luật An toàn thực phẩm”, nghị định này có hiệu lực ngay lập tức.

- Do không có quy định cụ thể về trình tự kiểm tra nhà nước trong giai đoạn chuyển tiếp, Nghị định 46 đã khiến các cơ quan chức năng thiếu cơ sở pháp lý để ban hành thông báo xác nhận thực phẩm đạt yêu cầu nhập khẩu.

Điều này dẫn đến việc hàng hóa không thể thông quan từ ngày 26/1 cho đến đầu tháng 2/2026. Chỉ riêng trong ngày 30/1, tại các cửa khẩu biên giới đường bộ và đường thủy đang tồn đọng hơn 1.300 phương tiện chở nông sản tươi sống và thực phẩm chưa được thông quan do chưa có kết quả kiểm tra an toàn thực phẩm.

- Việc ban hành và triển khai Nghị định 46 đã gây nên làn sóng bức xúc từ doanh nghiệp, người dân và các chuyên gia trong nước.

- Một số hiệp hội, doanh nghiệp như Hiệp hội Doanh nghiệp Dịch vụ Logistics Việt Nam (VLA) đã đề nghị Chính phủ xem xét ngừng áp dụng Nghị

định 46 đến ngày 31/3 để đánh giá lại tính phù hợp của các quy định mới.

“Nhanh chóng” gỡ vướng:

- Ngày 31/1, Văn phòng Chính phủ ban hành Công văn 1012/VP-CP-KGVX về việc xử lý kiến nghị tháo gỡ khó khăn, vướng mắc và hướng dẫn thực hiện Nghị định 46. Công văn này chỉ đưa ra những kiến nghị chung như yêu cầu các cơ quan có thẩm quyền “khẩn trương phối hợp chặt chẽ, kiểm tra, xử lý ngay”.

Cùng ngày, Cục Hải quan có Công văn hỏa tốc số 8012/CHQ-GSQL đề nghị các bộ liên quan sớm có hướng dẫn để “tháo gỡ vướng mắc, khó khăn, hạn chế thiệt hại cho doanh nghiệp, tránh ách tắc hàng hóa gây mất an toàn an ninh tại cửa khẩu”.

- Ngày 1/2, Cục Xuất nhập khẩu (Bộ Công Thương) đã ban hành Công văn số 135/XNK-TMQT gửi Sở Công Thương các tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương đề nghị phối hợp tháo gỡ khó khăn, vướng mắc trong quá trình thực hiện thủ tục kiểm tra nhà nước về an toàn thực phẩm đối với hàng hóa xuất nhập khẩu.

- Ngày 2/2, Văn phòng Chính phủ đã ban hành

Thông báo số 58/TB-VPCP để truyền đạt kết luận của Phó Thủ tướng Chính phủ Lê Thành Long. Thông báo này yêu cầu phải có hướng dẫn, tổ chức thực hiện việc kiểm tra nhà nước đối với thực phẩm nhập khẩu theo quy định tại Nghị định 46.

Cùng ngày, Bộ Y tế đã tổ chức hội nghị trực tuyến để “phổ biến” Nghị định 46.

Cũng trong ngày 2/2, Bộ Công Thương ban hành Công văn số 699/BCT-CN, hướng dẫn việc kiểm tra nhà nước về an toàn thực phẩm nhập khẩu.

- Ngày 3/2, tại phiên họp Ủy ban Thường vụ Quốc hội, Phó Chủ tịch Quốc hội Trần Quang Phương yêu cầu Chính phủ và các cơ quan chức năng rút kinh nghiệm từ Nghị định 46, “tăng cường kiểm tra, giám sát việc xây dựng, ban hành văn bản quy phạm pháp luật ngay từ giai đoạn chuẩn bị”.

Cùng ngày, Thủ tướng Phạm Minh Chính ban hành Công điện số 08/CD-TTg gửi các bộ, ban ngành để “tháo gỡ ngay” các khó khăn, vướng mắc của Nghị định 46. ■

Trước thêm Tết Nguyên đán Bính Ngọ 2026, giới doanh nghiệp và nông hộ Việt Nam đã có phen khốn đốn tưởng chừng “mất Tết” vì một văn bản quy phạm pháp luật được ban hành theo kiểu “đánh úp”. [1]

Văn bản đó chính là Nghị định số 46/2026 “quy định chi tiết thi hành một số điều và biện pháp để tổ chức, hướng dẫn thi hành Luật An toàn thực phẩm”. [2]

Nghị định 46/2026 vốn có mục đích làm rõ một văn bản pháp luật khác, thế nhưng chính bản thân nó lại thiếu rõ ràng. Kết quả là chỉ trong 10 ngày từ khi văn bản này có hiệu lực, nó đã phải bị tạm ngưng áp dụng vào ngày 4/2, sau những ngày khiến chuỗi cung ứng hàng hóa của Việt Nam bị ứ đọng, đứt gãy. [3]

[4] Ngắn ngủi là thế, Nghị định 46 vẫn đủ thời gian để làm biết bao thương nhân

điều đứng, người dân bức xúc, chuyên gia bất bình.

Thế nhưng, Quốc hội – cơ quan được hiến định có quyền làm luật và sửa luật – chỉ có một động thái duy nhất, đó là đề nghị Chính phủ rút kinh nghiệm. [5][6]

Điều này khiến chúng ta phải đặt dấu hỏi về vai trò của cơ quan lập pháp và cũng là cơ quan quyền lực nhà nước cao nhất đối với việc lập quy của Chính phủ.

Quốc hội ở đâu khi Nghị định 46 gây bức xúc dư luận?

Tác giả: [Trường An](#) – Nguồn ảnh: [Media Quốc hội](#)

Bài được đăng lần đầu trên [luatkhoa.com](#) vào 13/2/2026

VỀ QUYỀN LẬP QUY CỦA CƠ QUAN HÀNH PHÁP

Để làm rõ câu hỏi ở tiêu đề, trước hết, hãy nói về quyền của Chính phủ trong việc ban hành văn bản quy phạm pháp luật.

Trong hầu hết các đạo luật, ta thường bắt gặp một cụm từ quen thuộc đó là “*Chính phủ quy định chi tiết/cụ thể về [...]*”. Cái gọi là phần “chi tiết/cụ thể” ấy chính là toàn bộ lớp quy định về “kỹ thuật vận hành” đối với văn bản luật trong thực tế, bao gồm trình tự, thủ tục, điều kiện, thẩm quyền, v.v. Đó là những khía cạnh mà luật do Quốc hội ban hành mới chỉ vạch ra khung, do đó để lại những khoảng trống mà Chính phủ phải lấp đầy bằng các nghị định, nghị quyết.

Nghị định 46/2026 cũng được ban hành trên cơ sở đó. Tại Điều 72 Luật An toàn thực phẩm 2010 nêu rõ: “*Chính phủ quy định chi tiết và hướng dẫn thi hành các điều, khoản được giao trong Luật*”. [7] Đồng thời, một số điều khoản của luật này như Điều 6, Điều 12, v.v. cũng giao cho Chính phủ quyền quy định cụ thể các vấn đề như: hành vi, hình thức và mức xử phạt các hành vi vi phạm hành chính trong lĩnh vực an toàn thực phẩm; đăng ký bản công bố hợp quy và thời hạn của bản đăng ký công bố hợp quy; v.v.

Việc xây dựng pháp luật ở các lĩnh vực khác như báo chí, xây dựng, môi trường, an ninh, v.v. cũng cùng một nguyên tắc: luật của Quốc hội đặt ra khung chính sách và nguyên tắc cơ bản, còn nghị định, nghị quyết của Chính phủ sẽ “điền nốt phần còn lại” bằng các quy định chi tiết. Việc ban hành các văn bản để “điền vào chỗ trống” ấy chính là quyền lập quy của cơ quan hành pháp.

Hiểu một cách ngắn gọn, quyền lập quy của Chính phủ là quyền ban hành văn bản dưới luật để cụ thể hóa và tổ chức thi hành luật của Quốc hội.

Quyền này đã được hiến định tại Khoản 1 Điều 96 Hiến pháp 2013 như sau:

“Chính phủ có những nhiệm vụ và quyền hạn sau đây:

1. Tổ chức thi hành Hiến pháp, luật, nghị quyết của Quốc hội, pháp lệnh, nghị quyết của Ủy ban thường vụ Quốc hội, lệnh, quyết định của Chủ tịch nước”.

Ở đây cần phân biệt rõ giữa quyền lập quy và quyền lập pháp. Về bản chất, lập quy là hoạt động ban hành quy phạm pháp luật dưới luật (nghị định, nghị quyết), khác với hoạt động lập pháp (ban hành luật, bộ luật) thuộc thẩm quyền của Quốc hội.

Cần phải nói thêm là nghị quyết là loại văn bản quy phạm pháp luật mới thuộc thẩm quyền ban hành của Chính phủ kể từ khi Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật 2025 có hiệu lực. [8]

Theo Khoản 2 Điều 14 của Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật hiện hành, Chính phủ có quyền ban hành nghị quyết trong các trường hợp như: giải quyết các vấn đề cấp bách, quan trọng phát sinh từ thực tiễn và để áp dụng trong một thời gian nhất định, phạm vi cụ thể thuộc thẩm quyền của Chính phủ; phân cấp nhiệm vụ, quyền hạn; tạm ngưng, điều chỉnh hiệu lực hoặc kéo dài thời hạn áp dụng toàn bộ hoặc một phần nghị định của Chính phủ; v.v.

Việc Chính phủ ban hành Nghị quyết số 09/2026 để tạm ngưng hiệu lực và điều chỉnh thời gian áp dụng của Nghị định số 46/2026 cũng dựa vào điều luật trên. [9]

Điểm mới nêu trên cũng mở đường cho việc Chính phủ soạn thảo Nghị quyết về phát triển công dân số, trong đó có quy định chấm điểm công dân gây tranh cãi. [10]

Đưa ra những phân tích và dẫn chứng nêu trên để thấy rằng Chính phủ có phạm vi quyền lực rất lớn trong hoạt động xây dựng và ban hành văn bản quy phạm pháp luật. Quyền lập quy không chỉ cho phép Chính phủ “viết nốt phần còn lại” của luật mà trên thực tế có khả năng định hình cách thức các quyền, nghĩa vụ trong luật được vận dụng vào đời sống.

QUỐC HỘI CÓ ANH HƯỞNG NHƯ THẾ NÀO ĐẾN NHỮNG VĂN BẢN LUẬT DO CHÍNH PHỦ BAN HÀNH?

Quyền lập quy của Chính phủ là tất yếu và cần thiết để hệ thống pháp luật vận hành linh hoạt, kịp thời phản ứng với thực tế mà quy trình lập pháp khó có thể theo kịp và cụ thể hóa hết.

Tuy nhiên, quyền lực này lớn đến mức nếu thiếu cơ chế kiểm soát hiệu quả từ Quốc hội, Chính phủ có thể “tự

biên tự diễn” dựa trên khung luật của Quốc hội.

Vậy Quốc hội có thẩm quyền gì để tác động và kiểm soát quyền lập quy của Chính phủ không?

Về mặt pháp lý, Quốc hội không trực tiếp soạn thảo và ban hành nghị định nhưng có nhiều cách để chi phối và kiểm soát những văn bản quy phạm pháp luật do Chính phủ ban hành.

Trước hết, ngay trong luật, Quốc hội là bên đặt “khung” và “trần” cho quyền lập quy của Chính phủ. Khi thông qua một đạo luật, Quốc hội quyết định nội dung nào sẽ giữ ở mức luật, nội dung nào được phép giao Chính phủ “quy định chi tiết”, và giao đến đâu.

Những cụm từ như “*Chính phủ quy định chi tiết trình tự, thủ tục [...]*” hay “*Chính phủ quy định điều kiện, tiêu chuẩn [...]*” chính là quyết định của Quốc hội về phạm vi quyền lập quy.

Có nghĩa là, Chính phủ chỉ được chi tiết hóa trong những phần mà luật cho phép, không được tự mở thêm những phần mới.

Điều 5 Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật 2025 quy định một trong những nguyên tắc xây dựng, ban hành văn bản quy phạm pháp luật là: “*Bảo đảm tính hợp hiến, tính hợp pháp, tính thống nhất của văn bản quy*

phạm pháp luật trong hệ thống pháp luật [...]”. Đồng thời Điểm a Khoản 1 Điều 14 của luật này cũng nêu rõ Chính phủ chỉ được ban hành nghị định để quy định chi tiết điều, khoản, điểm và các nội dung khác “*được giao*” trong luật, nghị quyết của Quốc hội, v.v.

Nguyên tắc chung là luật của Quốc hội có hiệu lực pháp lý cao hơn, vậy nên nghị định, nghị quyết của Chính phủ không được trái với luật.

Bên cạnh đó, tại Quốc hội cũng được hiến định có quyền giám sát tối cao đối với hoạt động của nhà nước, trong đó có giám sát việc các cơ quan tuân thủ Hiến pháp, luật và nghị quyết của Quốc hội.

Quyền này được cụ thể hóa qua các quy định như Chính phủ phải báo cáo Quốc hội về tình hình thi hành Hiến pháp, luật, nghị quyết.

Đặc biệt, Khoản 2 Điều 21 Luật Hoạt động giám sát của Quốc hội và Hội đồng nhân dân 2015 nêu rõ Quốc hội có quyền bãi bỏ một phần hoặc toàn bộ văn bản quy phạm pháp luật của Chính phủ, thủ tướng Chính phủ nếu văn bản đó trái với Hiến pháp, luật, nghị quyết của Quốc hội. [11]

Về mặt lý thuyết, đây có thể xem là “phanh khẩn cấp” để Quốc hội kiểm soát các nghị định vi hiến hay đi quá xa so với ý chí lập pháp của Quốc hội.

Tuy nhiên, thực tế lại là câu chuyện hoàn toàn khác.

Mặc dù Quốc hội có quyền thông qua luật nhưng các bộ của Chính phủ mới là những cơ quan trực tiếp soạn thảo luật để trình Quốc hội. Thông thường, Quốc hội sẽ đồng tình và thông qua các dự thảo luật do Chính phủ đệ trình. Vậy nên, Chính phủ gần như tự soạn thảo phần khung để mở đường cho việc quy định chi tiết ở các văn bản dưới luật.

Quốc hội được khắc họa trong các văn bản pháp luật như cơ quan lập pháp tối cao, thậm chí có quyền bãi bỏ nghị định của Chính phủ. Tuy nhiên, thực tiễn giám sát của Quốc hội thường dừng ở chất vấn, yêu cầu “*rút kinh nghiệm*”, “*đánh giá tác động*”.

Ta có thể thấy rõ điều này qua cách Chính phủ ban hành và tự xoay sở với Nghị định 46/2026. Thời điểm đó Quốc hội không có một động thái đủ mạnh nào để can thiệp. Dù cơ chế pháp lý đã có sẵn, thế nhưng Quốc hội chỉ lặng lẽ quan sát từ khán đài lập pháp.

QUYỀN LẬP PHÁP, LẬP QUY THỰC CHẤT DO AI QUYẾT ĐỊNH?

Trong thể chế một đảng cầm quyền, Quốc hội Việt Nam thường bị các chuyên gia đánh giá là “*bù nhìn*”. [12]

Sự “*bù nhìn*” này thể hiện ngay từ khi Quốc hội thực hiện quyền lập hiến và lập pháp. Thực tế cho thấy các dự án luật đều được ban hành theo sự chỉ đạo và định hướng của Đảng Cộng sản.

Theo Điều 5 Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật, “*bảo đảm sự lãnh đạo toàn diện, trực tiếp của Đảng Cộng sản Việt Nam*”, đây được xem là nguyên tắc hàng đầu trong việc xây dựng, ban hành văn bản quy phạm pháp luật.

Dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản, các hội nghị trung ương mới là nơi ra đời của những ý tưởng lập pháp chứ không phải nghị trường. [13]

Quốc hội chủ yếu đóng vai trò phê chuẩn tập thể, với tỷ lệ biểu quyết tán thành gần như tuyệt đối qua các kỳ họp, hiếm có tranh luận thực chất hay phủ quyết những dự luật lớn.

Đơn cử như tại Kỳ họp thứ 10 – kỳ họp cuối cùng của Quốc hội khóa 15, cơ quan này đã thông qua 51 luật và 39 nghị quyết, trong đó có 8 nghị quyết quy phạm pháp luật. [14] Trước thêm kỳ họp này, Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn còn phải phàn nàn về việc bị Chính phủ ép làm luật thần tốc. [15]

Vậy quyền lực lập pháp, lập quy thực chất nằm ở đâu? Câu trả lời là Đảng Cộng sản Việt Nam – cơ quan duy nhất quyết định “*định hướng lớn*” cho cả lập pháp lẫn lập quy.

Chính phủ và Quốc hội sẽ chuyển hóa những chủ trương, đường lối của đảng thành văn bản quy phạm pháp luật theo đúng mô hình “*đảng dẫn dắt, Quốc hội đóng dấu, Chính phủ vận hành*”.

Chính sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản đã làm mờ ranh giới đối trọng và kiểm soát quyền lực giữa Quốc hội và Chính phủ. Đồng thời, nó cũng làm mờ đi giá trị của luật pháp và tiếng nói của người dân.

Ở đó, người dân khó có thể trông cậy Quốc hội sẽ đại diện cho tiếng nói của mình trước những văn bản quy phạm pháp luật gây bức xúc như Nghị định 46/2026. Người dân, nếu không có cách nói lên tiếng nói phản kháng, chỉ có thể “*sống chung*” với việc bị “*đánh úp*” bởi các nghị định từ Chính phủ. ■

CHÚ THÍCH

1. Hoàng Nam. (2026, February 2). Nghị định 46 “đánh úp” người dân: Doanh nghiệp khốn đốn, chuyên gia bất bình. Luật Khoa tạp chí. <https://luatkhoa.com/2026/02/nghi-dinh-46-danh-up-nguoi-dan-doanh-nghiep-khon-don-chuyen-gia-bat-binh/>
2. Xem: <https://datafiles.chinhphu.vn/cpp/files/vbpq/2026/01/46-ndcp.signed.pdf>
3. Xem [1]
4. Lê Sáng. (2026, February 5). Nghị định 46: Sau gần 10 ngày “bàn làm” đã phải “bàn lùi” đến ngày 15/4. Luật Khoa tạp chí. <https://luatkhoa.com/2026/02/nghi-dinh-46-sau-gan-10-ngay-ban-lam-da-phai-ban-lui-den-ngay-15-4/>
5. Thuvienphapluat.Vn. (2025, August 14). Văn bản hợp nhất 52/VBHN-VPQH năm 2025 hợp nhất Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam do Văn phòng Quốc hội ban hành. THƯ VIỆN PHÁP LUẬT. <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Bo-may-hanh-chinh/Van-ban-hop-nhat-52-VBHN-VPOH-2025-Hien-phap-nuoc-Cong-hoa-xa-hoi-chu-nghia-Viet-Nam-665872.aspx>
6. Hoàng Nam. (2026, February 3). Nghị định 46 gây bức xúc, Quốc hội đề nghị Chính phủ “rút kinh nghiệm.” Luật Khoa tạp chí. <https://luatkhoa.com/2026/02/nghi-dinh-46-gay-buc-xuc-quoc-hoi-de-nghi-chinh-phu-rut-kinh-nghiem/>
7. Thuvienphapluat.Vn. (2026, February 3). Luật an toàn thực phẩm 2010. THƯ VIỆN PHÁP LUẬT. <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Thuong-mai/Luat-an-toan-thuc-pham-2010-108074.aspx>
8. Thuvienphapluat.Vn. (2025, August 23). Văn bản hợp nhất 54/VBHN-VPQH năm 2025 hợp nhất Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật do Văn phòng Quốc hội ban hành. THƯ VIỆN PHÁP LUẬT. <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Bo-may-hanh-chinh/Van-ban-hop-nhat-54-VBHN-VPOH-2025-Luat-Ban-hanh-van-ban-quy-pham-phap-luat-669858.aspx>

9. Xem [4]

10. Trương Tô. (2025, December 20). Dự thảo mới: Bộ Công an muốn chấm điểm và xếp hạng công dân qua VNeID. Luật Khoa tạp chí. <https://luatkhoa.com/2025/12/du-thao-moi-bo-cong-an-muon-cham-diem-va-xep-hang-cong-dan-qua-vneid/>
11. Thuvienphapluat.Vn. (2026, January 27). Luật hoạt động giám sát của Quốc hội và Hội đồng nhân dân 2015. THƯ VIỆN PHÁP LUẬT. <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Bo-may-hanh-chinh/Luat-hoat-dong-giam-sat-cua-Quoc-hoi-va-Hoi-dong-nhan-dan-2015-298366.aspx>
12. Bui, T. (2025, March 6). The declining influence of the National Assembly in Vietnam’s ‘New Era.’ The Diplomat. <https://thediplomat.com/2025/03/the-declining-influence-of-the-national-assembly-in-vietnams-new-era/>
13. Trường An. (2025, December 25). Hội nghị trung ương đảng quan trọng hơn họp Quốc hội? Luật Khoa tạp chí. <https://luatkhoa.com/2025/12/hoi-nghi-trung-uong-dang-quan-trong-hon-hop-quoc-hoi/>
14. Lê Sáng. (2025, December 17). Quốc hội thông qua số lượng luật kỹ lục, theo thủ tục rút gọn | Danh sách đầy đủ. Luật Khoa tạp chí. <https://luatkhoa.com/2025/12/quoc-hoi-thong-qua-so-luong-luat-ky-luc-theo-thu-tuc-rut-gon/>
15. Bối Thủy. (2025, October 24). ‘Cân đầu...’ luật: Khi phép thần thông chào thua luật thần tốc. Luật Khoa tạp chí. <https://luatkhoa.com/2025/10/can-dau-luat-khi-phep-than-thong-chao-thua-luat-than-toc/>

CÔNG TÁC VỚI LUẬT KHOA

Chúng tôi luôn mong chờ bài viết cộng tác của bạn.

Cùng là những người viết, chúng tôi trân trọng nỗ lực của bạn với con chữ và luôn dành mức nhuận bút cao nhất có thể cho mỗi tác phẩm của bạn.

Gửi bài cho Luật Khoa tại:
luatkhoa.com/guibai

Quốc hội Việt Nam đang đại diện cho ai?

Tác giả: Hoàng Mai

Bài được đăng lần đầu trên luatkhoea.com vào 23/2/2026

Nhìn cách Việt Nam đang rầm rộ chuẩn bị các khu vực bầu cử cho bầu cử Quốc hội khóa 16 ngày 15/3/2026, ngày bầu cử có vẻ thực sự là “ngày hội của non sông”. [1]

Đảng sau hình thức bầu cử được tổ chức theo các đơn vị địa phương, Quốc hội Việt Nam trên thực tế đại diện cho tương quan quyền lực trung ương nhiều hơn là cho nguyện vọng và lợi ích của cử tri địa phương.

Cơ cấu thành phần Quốc hội tập trung quyền lực về trung ương đã được ấn định từ rất lâu trước ngày bầu cử, và được Ủy ban Bầu cử và Mặt trận Tổ quốc Việt Nam đảm bảo thi hành chặt chẽ qua guồng máy bầu cử “trên bảo, dưới nghe” của hệ thống chính trị một đảng.

Trước hết, hãy tìm hiểu về các hình thức đại diện của các cơ quan lập pháp trên thế giới, để có cơ sở đối chiếu về tính đại diện của Quốc hội Việt Nam.

QUỐC HỘI THƯỜNG SẼ ĐẠI DIỆN CHO NHỮNG GÌ?

Theo International IDEA, tổ chức quốc tế hàng đầu hỗ trợ về phát triển và bầu cử dân chủ, tính đại diện có thể có ít nhất bốn hình thức: đại diện theo địa lý, đại diện theo tư tưởng/ý thức hệ, đại diện theo đảng chính trị, và đại diện thành phần xã hội. [2]

Thứ nhất, đại diện theo địa lý có nghĩa là mỗi khu vực, dù là xã hay thành phố, tỉnh hay đơn vị bầu cử, đều có những đại biểu trong cơ quan lập pháp do chính khu vực đó lựa chọn, và những đại biểu này cuối cùng phải chịu trách nhiệm trước cộng đồng mà họ đại diện.

Thứ hai, những khác biệt về tư tưởng hay ý thức hệ trong xã hội có thể được phản ánh trong cơ quan lập pháp, thông qua các đại biểu thuộc các đảng phái chính trị, các

đại biểu độc lập, hoặc sự kết hợp của cả hai.

Thứ ba, cơ quan lập pháp có thể phản ánh tương đối trung thực tỷ lệ ủng hộ của cử tri dành cho các đảng phái chính trị và tương quan lực lượng giữa các đảng trong cả nước. Nếu một nửa cử tri bỏ phiếu cho một đảng chính trị nhưng đảng đó không giành được ghế đại biểu nào, hoặc chỉ rất ít ghế, trong cơ quan lập pháp, thì hệ thống đó không thể được coi là phản ánh đầy đủ ý chí của nhân dân.

Thứ tư, khái niệm đại diện mô tả thành phần xã hội cho rằng cơ quan lập pháp, ở một mức độ nhất định, cần là một “bức tranh thu nhỏ” của toàn thể quốc gia, tức là phải có diện mạo, cảm nhận, tư duy và hành động phản ánh toàn thể nhân dân. Một cơ quan lập pháp có tính đại diện mô tả đầy đủ sẽ bao gồm sự đa dạng về giới tính, độ tuổi, nghề nghiệp, giai tầng

kinh tế, tôn giáo, dân tộc và ngôn ngữ, v.v.

Đối chiếu theo các hình thức này, Quốc hội Việt Nam có tính đại diện như thế nào? Họ đại diện cho điều gì, cho ai?

QUỐC HỘI VIỆT NAM KHÔNG ĐẠI DIỆN CHO SỰ ĐA DẠNG CHÍNH TRỊ

Quốc hội Việt Nam rõ ràng không phản ánh sự đa dạng về quan điểm chính trị hay ý thức hệ trong xã hội. Hầu hết đại biểu là đảng viên của Đảng Cộng sản Việt Nam. Đại biểu “ngoài Đảng”, với tỉ lệ 5-10% ít ỏi, không đại diện cho các dòng tư tưởng chính trị độc lập.

Các đảng chính trị khác không có quyền hoạt động hợp pháp, và bầu cử Việt Nam không có cạnh tranh đa đảng, nên cử tri không có quyền lựa chọn giữa các chương trình chính trị khác nhau. Vì vậy, Quốc hội không thể được coi là nơi phản ánh ý chí chính trị đa dạng của người dân.

Mới đọc qua Luật Bầu cử, có vẻ như tính đại diện của Quốc hội Việt Nam dường như là sự pha trộn giữa tính đại diện theo khu vực địa lý và theo thành phần xã hội. Nhưng trên thực tế, Quốc hội Việt Nam đại diện cho đảng lãnh đạo và các cơ quan nhà nước

nhiều hơn là đại diện cho nhân dân ở mỗi địa phương.

QUỐC HỘI VIỆT NAM CŨNG KHÔNG ĐẠI DIỆN CHO CỬ TRI CÁC KHU VỰC BẦU CỬ

Mới nhìn qua thì có vẻ như Quốc hội mang tính đại diện theo địa lý, bởi vì các đơn vị bầu cử được tổ chức theo tỉnh, thành phố. [3] Tuy vậy, các đại biểu được bầu từ các khu vực bầu cử không thực sự do người dân khu vực đó lựa chọn hay chịu trách nhiệm chính trị trực tiếp trước cộng đồng địa phương đó.

Luật Bầu cử năm 2015 sửa đổi năm 2025 chỉ yêu cầu mỗi tỉnh, thành phố có “ít nhất ba đại biểu cư trú và làm việc tại địa phương”. [4] Số lượng đại biểu còn lại “được tính theo số dân và đặc điểm của mỗi địa phương” (Điều 7), một khái niệm mơ hồ mở đường cho việc điều phối từ trung ương.

Nghị quyết số 1891/NQ-UBTVQH15 ngày 10/11/2025 của Ủy ban Thường vụ Quốc hội dự kiến số lượng, cơ cấu, thành phần đại biểu Quốc hội đã ấn định gần một nửa số đại biểu Quốc hội (217 đại biểu hay 43,4%) cho các cơ quan trung ương. [5]

Cơ cấu này bao gồm:

– Các cơ quan Đảng: 10 đại biểu (2,0%).

– Cơ quan Chủ tịch nước: 03 đại biểu (0,6%).

– Các cơ quan của Quốc hội (đại biểu Quốc hội chuyên trách ở trung ương) 145 đại biểu (29%).

– Chính phủ, cơ quan thuộc Chính phủ: 15 đại biểu (3,0%).

– Bộ Quốc phòng (bao gồm Bộ trưởng, cơ quan Bộ, các quân khu, quân chủng): 13 đại biểu (2,6%);

– Bộ Công an (bao gồm Bộ trưởng): 3 đại biểu (0,6%).

– Tòa án nhân dân tối cao: 01 đại biểu (0,2%).

– Viện kiểm sát nhân dân tối cao: 01 đại biểu (0,2%).

– Kiểm toán Nhà nước: 01 đại biểu (0,2%).

– Mặt trận Tổ quốc Việt Nam: 25 đại biểu (5%).

Hơn một nửa số đại biểu còn lại (283 đại biểu hay 56,6%) đến từ địa phương. Trong số này, 179 đại biểu (35,8%) thuộc “cơ cấu định hướng” sẽ là lãnh đạo chủ chốt của các tỉnh, thành phố, là đại diện của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, tôn giáo, quân đội, công an, tòa án nhân dân, Viện kiểm sát nhân dân, sở tư pháp, viện nghiên cứu, trường đại học, học viện, doanh nghiệp, hiệp hội, nghiệp đoàn về lĩnh vực sản xuất kinh doanh.

Có nghĩa là, trong 500 đại biểu Quốc hội, đã có gần 400 đại biểu là đại diện các cơ